

Sandefjord kommune
post@sandefjord.kommune.no

Vår ref:

Deres ref: 23/3940

Dato: 8.5.2023

Temaplanen På lik linje – høringsvar fra stiftelsen Signo

Stiftelsen Signo er en diakonal, ideell stiftelse. Vi tilbyr skole, arbeid og helse- og omsorgstjenester til døve, hørselshemmede og døvblinde. De aller fleste elever og tjenestemottakere i Signo har en hørselnedsettelse eller er døvblinde i en kombinasjon med andre funksjonsnedsettelser. For oss er tilrettelegging for barn, unge og voksne med utviklingshemninger og autismespekterforstyrrelser vårt ordinære og daglige arbeid.

Mange barn, unge og voksne med disse vanskene profiterer på å være i et kommunikasjonsmiljø hvor de forstår og blir forstått. Et trygt og godt kommunikasjonsmiljø hvor alle forstår og blir forstått øker mestring og læring og bidrar til å redusere adferd som utfordrer. Livet i Signo gjennomføres av tilpasset kommunikasjon, og vi bruker norsk tegnspråk, tegn til tale, taktilt tegnspråk, haptisk tegnspråk og alternativ og supplerende kommunikasjon. Ved å ta utgangspunkt i et bredt repertoar skaper vi et kommunikasjonsmiljø som er tilpasset behovene til de som mottar tjenester fra oss.

Fra vårt faglige ståsted, opplever vi at temaplanen inneholder lite om språkutvikling. Hvordan kan Sandefjord kommune sørge for å utvikle sin kompetanse om norsk tegnspråk og om andre språkkoder? Dette er språkkoder enkelte barn, unge og voksne med sansetap kombinert med andre funksjonsnedsettelser har behov for, og vi ser at den tilpassede kommunikasjonen kan være hensiktsmessig også for personer utenfor Signos målgrupper. Kunnskapen og kompetansen på dette området finnes, men fordi kompetansefeltet er smalt er mye av denne kompetansen samlet i relativt spissede fagmiljøer. Signos virksomheter i Sandefjord kommune er et slikt fagmiljø.

Temaplanen legger opp til at Sandefjord kommune vil tilby den enkelte nærskole og bolig i sitt lokale miljø. Det tror vi er den beste løsningen for de aller fleste, men vi ser likevel at for personer som er i behov av tilrettelagt kommunikasjon – og som ikke har mulighet til å tilegne seg norsk talespråk, så vil dette ikke alltid være optimalt. Vår erfaring er at god kommunikasjon er en forutsetning for inkludering, og at for personer med hørselshemming kan det være en stor styrke å være i et tegnspråklig miljø eller et miljø med andre kommunikasjonsmessige tilrettelegginger. Forsøk på inkludering i storsamfunnet hvor man ikke kan forstå eller gjøre seg forstått kan oppfattes som segregerende heller enn inkluderende. Dette kommer for eksempel til uttrykk i FN-konvensjonen om rettigheter til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) artikkel 24, punkt 3, bokstav b) og c), som

Grenseløs tro på menneskets muligheter ●●●

understreker betydningen av tegnspråk, døvesamfunnets språklige identitet og at undervisning skal tilpasses kommunikasjonsmessig. Dette forsterkes av formuleringene i punkt 4, som understreker betydningen av at det skal utdannes lærere som kan tegnspråk. I vår hverdag i Signo opplever vi at elevers sosiale og relasjonelle kompetanse styrkes når de begynner på en skole hvor de får venner som snakker deres eget språk.

Vi i Signo er formålsorienterte, og opptatt av samskaping og samarbeid, og vi har en spisskompetanse som vi gjerne deler. Signo kompetansesenter og Signo grunn- og videregående skole AS har gjennom mange år opparbeidet seg spisskompetanse på opplæring for barn med døvblindhet og barn med nedsatt hørsel i kombinasjon med ulike funksjonsnedsettelse. Begge disse gruppene er lavfrekvente og omfatter barn og elever med varige og omfattende eller særlig komplekse behov for særskilt tilrettelegging. Barna og elevenes behov for tilrettelegging er individuelle, men det er likevel nødvendig og verdifullt å basere tilretteleggingen på kunnskap og erfaringer fra flere barn med tilsvarende behov.

Denne erfaringen og kunnskapen kan det ikke forventes at kommuner kan opparbeide, da det kan gå mange år mellom hver gang kommunen har tilsvarende utfordringer knyttet til tilrettelegging av opplæringsmiljø. Også på fylkesnivå kan erfaringsgrunnlaget bli for lite for å bygge opp nødvendig kunnskap om disse elevgruppene. Dette har siden begynnelsen av 1990-tallet vært et av hovedargumentene for å legge ansvaret for kompetansebygging og også tjenesteyting for disse lavfrekvente elevgruppene til et landsdekkende kompetansesenter og en landsdekkende skole.

Signo kompetansesenter er et nasjonalt senter og har et sterkt kompetansemiljø på å utrede og tilrettelegge læringsmiljø og læring for elever med sansetap kombinert med andre funksjonsnedsettelse, døvblindhet og læreversker. Det gjør at vi har særlig høy fagkompetanse i å drive opplæring og tilrettelegge læringsmiljø med varierende språkkoder. Vi tilrettelegger undervisning og læring tilpasset den språkkoden eleven har som sitt utgangspunkt, og vi tilbyr kompetanseheving for ansatte i skoler over hele landet.

Signos virksomheter i Andebu tilbyr også bo- og omsorgstjenester i virksomheten Signo Vivo og arbeidsmarkedstiltakene Varig tilrettelagt arbeid (VTA) og Arbeidsforberedende trening (AFT). Det betyr at vi har en særskilt kompetanse også på disse feltene – eksempelvis har vi erfaring i å bygge boliger som er gode for døve og døvblinde, og tilrettelegging av arbeidsplasser for de samme gruppene. I Andebu har vi blant annet døvblinde som jobber med kløyving av ved, og det opplever vi at er med på å realisere vår visjon: «Grenseløs tro på menneskets muligheter».

Oppsummeringsvis erfarer vi at barn, unge og voksne med utviklingshemninger- og eller autismespekterforstyrrelser profiterer på å være i et tilgjengelig kommunikasjonsmiljø hvor de kan forstå og bli forstått. Det betyr mye for hver enkelt at både barnehage, skole, arbeid og bolig er språkmiljøer hvor tegnspråknivået hos de ansatte er så godt at vi kan tilrettelegge kommunikasjonen til den enkelte tjenestemottakers behov.

I temaplanen ønsker Sandefjord kommune at barna skal oppleve mestringsfølelse og er opptatt av at inkludering ikke skal overkjøre mestringsfølelsen. De antyder at det kan være hensiktsmessig å gå litt bort fra normaliseringsprinsippet og mener at forsterkede fagmiljøer i enkelte tilfeller bør vike for nærskoleprinsippet. I medvirkningsmøter mener foreldre det bør være et absolutt krav at ufaglærte ikke settes til selvstendig undervisning. Kontinuitet i opplæringstilbudet ble løftet fram, og alternative og supplerende kommunikasjonsformer (ASK) opplæring ble pekt på som helt grunnleggende.

I punkt 4. Barnehage og skole, under «beskrivelse av satsningsområdet» står det følgende:

«Kommunalområde KBU vil delta i kommunens satsning på positiv atferdsstøtte (PAS), sammen med tjenestene i kommunalområde Helse, sosial og omsorg. PAS er et rammeverk som benyttes for å øke livskvalitet og håndtere utfordrende adferd i et livsløpsperspektiv. Miljøets betydning vektlegges heller enn de interne driverne for adferd. Samarbeid på tvers av kommunalområdene om denne satsningen vil være et vesentlig bidrag til strategien».

Videre:

«For å lykkes med retningsvalget «Min mestring- din støtte» er det ønskelig å undersøke hvordan barnehage og skole som læringsarenaer i sterkere grad kan rette innsatsen inn mot å øve på det som er viktig for å leve et liv som voksen, som selvbestemmelse, selvstendighet og ADL- trening (oppøving av de ferdighetene som kreves i hverdagslivet)».

I Signos tjenester erfarer vi at barn og unge med utviklingshemning eller sansetap kombinert med andre vansker tar til seg læring på ulike måter og gjennom ulike språkkoder. Å utvikle språk er en helt grunnleggende forutsetning for å nå målene i temaplanen «På lik linje», og satsningsområdet for barnehage og skole. For å utvikle selvstendighet er det nødvendig med et godt tilrettelagt lærings- og kommunikasjonsmiljø gjennom hele livet.

I skolen blir det særlig viktig å tilby spesialpedagogisk undervisning av fagfolk med erfaring med undervisningsopplegg tilpasset de ulike språkkodene. At barna også får mulighet til å utvikle seg sosialt i et skolemiljø der man også kan oppleve sosial mestring og utvikling, vet vi fremmer mestring og læring. Dette gjelder også for barn med behov for en tilrettelagt sosialiseringarena

I Agenda Kaupangs utredning av tjenestebehov for personer med utviklingshemning/nedsatt funksjonsevne (2022) fremheves at virksomheter må ha felles kunnskap om hverandres tjenester og tilbud. I høringsbrevet fra Sandefjord kommune fremheves også at sammenhengende tjenester forutsetter i større grad enn i dag at virksomhetene utvikler og deler felles utfordrings- og målbilder. Der står det også klart at kommunen ønsker å utvikle tjenester som i større grad støtter opp under og utløser ressurser som ligger hos tjenestemottakeren selv, deres familie og sosiale nettverk, i nærmiljøet, lokalsamfunnet, ideelle virksomheter og næringslivet. I Sandefjord har man god erfaring med samskaping i

tjenesteutvikling, der samarbeid mellom private aktører, kommunen og frivilligheten skaper og utvikler tjenester sammen.

Agenda Kaupang avdekker også at flere som jobber i tjenestekontoret og tildeler tjenester uttaler at man per i dag tildeler tjenester på et høyere nivå enn nødvendig, som følge av at man mangler tjenester og kapasitet i tjenestetrappen. Med visshet om at god helse i hovedsak skapes utenfor helsetjenestene, viser dette samtidig at helse- og omsorgstjenestene er helt avhengig av sivilsamfunnet, næringsliv og andre kommunale sektorer for å lykkes med å dreie tjenestene over i mer tidlig innsats, forebygging og mestringsorienterte løsninger. Virksomheter må ha felles kunnskap om hverandres tjenester og tilbud. Sammenhengende tjenester forutsetter i større grad enn i dag at virksomhetene utvikler og deler felles utfordrings- og målbilder. I et slikt utviklingsarbeid vil det også være naturlig å involvere andre kommunale instanser og frivilligheten.

Overordnet sett opplever Signo at temaplanen inneholder mye klokt og ønsker å berømme Sandefjord kommune for et godt og grundig arbeid. Vi vurderer likevel at det er to tema som med fordel kunne vært bedre belyst:

1. Kan temaplanen ha et eget punkt som omhandler muligheter for samskaping i utviklingen av de tjenestene og den kompetansebyggingen som er nødvendig for å nå målene i temaplanen? Som vi har beskrevet over har Sandefjord kommune gjennom Signo tilgang til et unikt kompetansemiljø som har nettverk både nasjonalt og internasjonalt. Og vi vurderer Sandefjord kommune som en sentral samarbeidspartner for oss.
2. Det å forstå og bli forstått er grunnleggende i alle menneskers liv – både de som er i Signos målgrupper og andre. Vi vurderer at det ville styrke temaplanen dersom den i noe større grad fokuserte på betydningen av å utvikle språk og kommunikasjon, og av tilgangen til et tilpasset kommunikasjonsmiljø.

Vennlig hilsen

Stiftelsen Signo - hovedkontoret

Hege Farnes Hildrum
generalsekretær